

Секція I
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Білоусова Лілія Валеріївна

здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Скок Олександра Сергіївна

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри права
Дніпровського гуманітарного університету

**ДО ПИТАННЯ ПРО ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ВБИВСТВА
МАТІР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ
(НА ОСНОВІ МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ)**

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи посягають на соціальні цінності, які є найголовнішими відповідно до положень Конституції України. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини передбачає кримінальну відповідальність за ст. 117 КК України. Особливий стан, в якому перебуває жінка під час пологів або одразу після них дозволяє віднести дане кримінально каране діяння до привілейованих складів, як такого, що містить пом'якшуючі кримінальну відповідальність обставини.

На дисертаційному рівні питання кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини було розглянуто Шевченко О.В. (2011 р.) [1], а кримінально-правове та кримінологічне дослідження умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини було проведено Старко О.Л. (2007 р.) [2]. Порівняльно-правове дослідження кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини з урахуванням положень національного закону про кримінальну відповідальність та законодавства зарубіжних країн здійснено у 2017 р. Семенюк І.С. [3]. Також проблемним та актуальним питанням у своїх наукових розробках приділяли увагу А. Байлов, В. Хашев, К. Марисюк та ін.

Право людини на життя, яке відповідно до конституційних положень є невід'ємним, закріплено у ст. 27 Конституції України.

Відповідно до змісту ст. 117 КК України кримінальна відповідальність настає за «умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів» [4]. Об'єктом даного кримінального правопорушення є життя новонародженої дитини.

Так, наприклад обвинувачена особа вчинила умисне вбивство своєї новонародженої дитини одразу після пологів за наступних обставин. Обвинувачена, за фізіологічними ознаками, дізналась про те, що вона вагітна.

Термін вагітності не встановлювала. До медичних закладів не зверталась і у неї виник умисел щодо вбивства дитини, яку вона носила в утробі. Так обвинувачена особа, будучи вагітною, 35-36 тижнів, та не перебуваючи на обліку в медичному закладі з приводу даної вагітності, перебувала в житловому будинку та відчула болі внизу живота - перейми, після чого відійшли води, однак остання до працівників медичних закладів не звернулась, нікого на допомогу не покликала, а натомість, коли почались потуги, умисно вийшла із приміщення будинку до туалету, який розташований на території домоволодіння. Надалі обвинувачена, перебуваючи у приміщенні туалету та усвідомлюючи, що розпочинаються пологи, враховуючи стресовий стан свого самопочуття, який був обумовлений скрутним матеріальним становищем, вирішила позбавити життя своєї новонародженої дитини відразу ж після пологів. Реалізуючи свій злочинний, протиправний намір, усвідомлюючи значення таких дій, діючи з умислом на позбавлення життя своєї новонародженої дитини, маючи на те реальну можливість, вона, самотійно без медичної допомоги народила живу та життєздатну дитину, чоловічої статі, яку одразу після природного виходу дитини з пологового шляху, на ґрунті емоційної напруги, викликані самими пологами та психічним фізіологічними процесами, що їх супроводжували, тобто перебуваючи в обумовленому пологами психічному стані, усвідомлюючи, що у випадку залишення новонародженої дитини в місці її народження, дитина внаслідок свого новонародженого стану буде позбавлена можливості самотійного продовження життя та самозбереження без надання їй необхідної допомоги та догляду матері, тобто передбачаючи та свідомо допускаючи настання смерті дитини, кинула її до нечистот в приміщенні туалету, після чого повернулася до житлового будинку, де лягла відпочивати [5].

Також, обвинувачена особа, будучи раніше не судимою, перебувала у стані вагітності. Разом з тим, враховуючи стресовий стан свого самопочуття, який був обумовлений скрутним матеріальним становищем та частими конфліктами в родині, свідомо приховувала факт вагітності, на обліку у відповідному закладі охорони здоров'я не перебувала. Однак, одного дня вона повідомила своєму чоловікові, що втратила плід та не є вагітною. Як було встановлено судом, в подальшому, обвинувачена перебуваючи за місцем свого проживання у будинку, після чергового конфлікту з членом своєї родини, відчувши різкий біль в нижній частині живота вийшла з нього до надвірного туалету, який знаходиться на території домоволодіння. Надалі обвинувачена усвідомлюючи, що розпочинаються пологи, перебуваючи в ситуації, яка носила для неї довготривалий та психотравмуючий характер, відчуваючи тривогу та страх, внаслідок накопичених негативних емоційних хвилювань вирішила позбавити життя своєї новонародженої дитини відразу ж після пологів. Реалізуючи свій намір, усвідомлюючи значення таких дій та перебуваючи в емоційному стані, який суттєво впливав на її свідомість і діяння, вона діючи з умислом на позбавлення життя своєї новонародженої дитини, маючи на те реальну можливість, свідомо не забезпечила належних

умов пологів та догляду за новонародженою дитиною. Так, обвинувачена самотійно вилучила з родових шляхів плід та не втримавши дитину, яка подавала ознаки життя, випустила її на дерев'яну підлогу туалету, після чого дитина закричала. Після цього обвинувачена, усвідомлюючи, що на вулиці вкрай низька температура повітря, за якої новонароджена дитина не змогла б вижити, самотійно розірвала пуповину та обгорнула її тонкою ганчіркою, віднесла до неопалюваного приміщення конюшні на території домогосподарства, де проживає, заховавши на земляній підлозі. Надалі обвинувачена повернулася до житлового будинку, в якому перебували її родичі та не повідомила їм про зазначене вище. Разом з тим, враховуючи кровотечу, яка не припинялася після пологів, обвинувачену цього ж дня було доставлено в пологове відділення лікарні, де діагностовано її вагітність. Проте, що обвинувачена залишила новонароджену дитину в неопалюваному приміщенні конюшні на земляній підлозі працівникам закладу охорони здоров'я також не повідомила. Як встановлено судом, фізіологічний стан обвинуваченої після народження дитини дозволяв повідомити дорослих членів сім'ї або лікарів про факт пологів та необхідність надання медичної допомоги дитині з метою збереження її життя, при цьому психічними розладами остання не страждала. Суд констатував, що вказану новонароджену дитину цього ж дня з ознаками переохолодження виявив один із членів сім'ї, який повідомив про це свою дружину, яка і викликала працівників швидкої медичної допомоги. Після доставки новонародженої дитини до лікарні та проведення лікувально-медичних та реанімаційних заходів, врятувати її життя не вдалося, остання померла [6].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 117 КК України виражена в діянні, яке спрямовується на вбивство своєї новонародженої дитини; наслідках у вигляді смерті новонародженої дитини; причинно-наслідковому зв'язку між діянням та наслідками; часі вчинення кримінального правопорушення.

Наприклад, обвинувачена особа завідомо знаючи про свою вагітність та маючи прямий умисел на протиправне позбавлення життя майбутньої небажаної новонародженої дитини відразу після пологів, перебуваючи за місцем свого проживання після початку родових переймів взяла для власного використання і приховання слідів родів завчасно підготовлені чистий відріз тканини, одноразовий підгузник для дорослих та пішла в напрямку річки. У подальшому, обвинувачена, перебуваючи на березі річки неподалік місця свого проживання, таємно, самотійно без сторонньої допомоги народила дитину чоловічої статі, яка для неї була небажаною і від якої вона мала намір позбавитись. З метою реалізації свого злочинного умислу, діючи умисно, бажаючи позбавитись своєї новонародженої дитини та настання її смерті, взяла її та помістила у річкову воду, де й залишила, а пуповину з плацентою зачепила за дерево біля річки. Прибувши до місця свого проживання обвинувачена з метою приховання слідів свого діяння вищевказані підгузник

та тканину спалила. Внаслідок вказаних злочинних дій новонароджена дитина померла через утоплення [7].

Також, судова практика містить вирок, який описує умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини за наступних обставин. Обвинувачена особа, за фізіологічними ознаками, дізналась про те, що вона вагітна. Термін вагітності не встановлювала. До медичних закладів не зверталась і в неї виник умисел щодо вбивства дитини, яку вона носила в утробі. Реалізуючи свій умисел, обвинувачена, старанно приховувала свою вагітність, на облік з приводу вагітності не стала, нікому про свою вагітність не повідомила, а натомість, приймаючи відвар з окремого виду рослин та вводячи медичний препарат, намагалася спровокувати викидень, однак бажаного результату не отримала, а тільки притупила рухливість дитини в утробі матері. В ранішню пору доби, у обвинуваченої почались перейми, проте, остання до працівників медичних закладів не звернулася. Так, вранці у обвинуваченої відійшли води, однак остання нікого на допомогу не покликала, а натомість, коли почались потуги, умисно, будучи освідомленою, як проходять пологи, здійснювала тиск на живіт, зайняла зручну для себе позу, напівлежачи сильно потужилась і внаслідок потуги народила доношену дитину жіночої статі, дістала з себе плаценту, не перерізаючи пуповину між дитиною та плацентою. Після чого, обвинувачена, маючи умисел на вбивство своєї новонародженої дитини відразу після пологів, після того як дитина подала ознаки життя, заплакала, прикрила рот немовляти пелюшкою, яку приготувала заздалегідь та тримала її декілька хвилин, доки дитина не припинила подавати ознаки життя, а саме плакати, дихати та рухатися. Підвівшись, склала в цеберку дитину, яка вже не подавала ознак життя та плаценту, вийшла на вулицю де зайшла в приміщення туалету, який знаходився на території її домоволодіння, після чого викинула в середину наповненого фекаліями туалету новонароджену дитину разом з плацентою. Після цього, одразу вийшла із приміщення туалету, залишивши немовля у фекаліях та пішла в будинок. Згідно довідки бюро судово-медичних експертиз смерть новонародженої дитини настала внаслідок механічної асфіксії від закриття дихальних отворів. Через декілька днів, обвинувачена зайшла в приміщення туалету, в який вона викинула свою новонароджену дитину, де побачила тіло новонародженої дитини. Після цього прикрила його фрагментом тканини для того, щоб тіло не побачили її рідні [8].

Судова практика України допомагає зрозуміти сутність даного кримінального правопорушення у зв'язку із детальним описом обставин вчинення умисних вбивств матерями своїх новонароджених дітей. Об'єктом даного діяння є суспільні відносини у сфері охорони життя новонародженої дитини. Потерпілим від діяння, визначеного у ст. 117 КК України, може бути лише новонароджена дитина. Об'єктивна сторона умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини проявляється у діянні, наслідках у вигляді смерті дитини та причинно-наслідковим зв'язком між діянням та наслідками. Вкрай важливе значення має час вчинення даного суспільно небезпечного діяння, - під час пологів або одразу після них.

Список використаної літератури:

1. Шевченко О. В. Кримінальна відповідальність за вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2011. 20 с.
2. Старко О. Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.
3. Семенюк І. С. Відповідальність за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини за кримінальним законодавством України та зарубіжних країн : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2017. 20 с.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 15.10.2022).
5. Вирок Ульяновського районного суду Кіровоградської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79474424> (дата звернення 11.11.2022).
6. Вирок Ізяславського районного суду Хмельницької області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72907208> (дата звернення 15.11.2022).
7. Вирок Ямпільського районного суду Вінницької області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78933152> (дата звернення 25.10.2022).
8. Вирок Близнюківського районного суду Харківської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77837589> (дата звернення 15.11.2022).

Горденко Вікторія Вікторівна

здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Скок Олександра Сергіївна

кандидат юридичних наук, доцент

завідувач кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Окремі питання, пов'язані із законодавчим регулюванням та особливостями складу доведення до самогубства, у своїх наукових працях, розглядали Л. І. Керик, О. В. Культенко, А. Г. Ващенко, О. А. Гусак, В. П. Давній, В. А. Шевченко, Д. А. Кривоконь, В. В. Москаленко, Д. В. Соларьова, О. В. Сосніна та ін.